

ΜΕΤΑΞΥ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΜΥΘΟΠΛΑΣΙΑΣ

Μπαίνοντας στον Μάρτιο, αρχίζουν ήδη να διαγράφονται στον ορίζοντα μεγαλύτερες ημέρες, ανοιξιάτικος καιρός και προοπτικές για αργία στις 18 (Καθαρά Δευτέρα), στις 25 Μαρτίου, για να κλείσει ο μήνας με την αναμονή του Πάσχα. Αν ο καιρός είναι καλός και δεν πιάσει ξαφνικά το κρύο του «παλουκοκάφτη» Μαρτίου, τότε αρχίζουν και οι βόλτες, ο καφές σε υπαίθριες καφετέριες και μια γενικότερη κοινωνικότητα της αγοράς και όχι της εστίας.

Από τη Χαρίκλεια Γ. Δημακοπούλου

Ισως δεν είναι, όμως, ακόμη καιρός για πολλά ξεθαρρέματα και εξόδους, με τόσα μικρόβια που κυκλοφορούν. Οπότε, τα βιβλία παραμένουν η καλύτερη λύση, ενώ η τηλεόραση μάς έχει πνίξει στα δραματικά «ρηάλτυ σόους». Εμπρός, λοιπόν, υλικό για ανάγνωση!

-*Βλάσης Ατζίδης, Μεταξύ Σεβρών και Λωζάννης. Πλευρές της Μικρασιατικής Τραγωδίας (εκδ. Πατάκη, σελ. 416, ευρώ 18,80).* Ο συγγραφέας έχει διανύσει μακρά πορεία στον χώρο της Ιστορίας και της Παιδείας. Παρότι οι βασικές σπουδές του ήταν στα Μαθηματικά και τους Υπολογιστές, έλαβε διδακτορικό δίπλωμα από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του ΑΠΘ, στον τομέα της Σύγχρονης Ιστορίας, με διατριβή που αναφερόταν στη σοβιετική κομματική ελληνόφωνη εφημερίδα του Καυκάσου «Κόκκινος Καπνός» και προέβαινε στην αποκρυπτογράφηση των κρυφών τρόπων επικοινωνίας του σταλινικού καθεστώτος. Έχει τιμηθεί από την Ακαδημία Αθηνών για τη μελέτη του περί της παρευξινίου διασποράς στις ΒΑ περιοχές του Ευξείνου Πόντου, που σήμερα ανήκουν στην Ουκρανία ή στη Ρωσία. Βασικό αντικείμενο των ερευνών του είναι και παραμένει η ιστορία του σοβιετικού Ελληνισμού, του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας και της Μικρασιατικής Εκστρατείας και Καταστροφής. Στο νέο βιβλίο του επιχειρεί να καταγράψει τις μεταβολές των συνθηκών που οδήγησαν από τη Συνθήκη των Σεβρών, με την Ελλάδα των πέντε θαλασσών και των δύο πείρων, στα στενά όρια της Συνθήκης της Λωζάν-

νης, μόλις σε ελάχιστα χρόνια (1920-1923). Αναλύει κάθε μία συνθήκη, το πολιτικό και γεωπολιτικό περιβάλλον εντός του οποίου διαμορφώθηκαν και υπεγράφησαν, τις προβλέψεις τους, καθώς και τη στάση των Μεγάλων Δυνάμεων. Παράλληλα, εξετάζει τον Εθνικό Διχασμό, τη διαχείριση της Μικρασιατικής Εκστρατείας και των προκλήσεων που έθετε στην Ελλάδα και τον στρατό της, τις αιτίες της Μικρασιατικής Καταστροφής και το τέλος της τραγωδίας, τη ματαίωση των ελπίδων των Ελλήνων του Πόντου, όπου ποτέ δεν έφθασαν τα ελληνικά στρατεύματα, και την προσπάθεια συγκροτήσεως της Δημοκρατίας του Πόντου, εγχειρήματος θνησιγενούς και καταδικασμένου. Τέλος, μελετά τα πρώτα χρόνια των προσφύγων στην κυρίως Ελλάδα, τις ανάγκες τους, την προσπάθεια αποκαταστάσεώς τους, τη σχέση τους με την Αριστερά, αλλά και τον συνολικό πολιτικό κόσμο του Μεσοπολέμου, την εκλογική τους συμπεριφορά αλλά και τους πρόσφυγες στη Ρωσία και την ΕΣΣΔ. Επίσης, δεν παραλείπει τον σχολιασμό της Καταστροφής ως προς τους λοιπούς μη μουσουλμανικούς πληθυσμούς της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Είναι ένα ενδιαφέρον βιβλίο, αν και στη βιβλιογραφία και σε κάποια σημεία του κειμένου ανιχνεύεται κάποιο μονομέρεια.

-*Gustav Janouch, Συνομιλίες με τον Κάφκα (μτφρ. Δημήτρης Δημοκίδης, επίμετρο Κατερίνα Καρακάση, εκδ. Ροές, σελ. 176, ευρώ 14,84).* Το μικρό αυτό κείμενο οφείλεται στον Τσέχο Γκούσταβ Γιάνουχ (1903-1968), γεννημένο στην τότε αυστρουγγρική επικράτεια. Σπούδασε κυρίως Μουσική και εργάστηκε

ως συγγραφέας βιβλίων θεωρίας της μουσικής και βιογραφιών μουσικών συνθετών. Το όνομά του επεβίωσε μέχρι σήμερα στη μνήμη λόγω του συγκεκριμένου βιβλίου, που αποτελεί καταγραφή συνομιλιών του νεαρού Τσέχου με τον Κάφκα περί το 1920. Η θεματολογία των ερωτημάτων που έθετε ο Γιάνουχ εκτεινόταν από τη συγγραφή και την τέχνη έως τις ιδεολογίες, τις επαναστάσεις, το θέατρο, τον κινηματογράφο, τα βιβλία και άλλα ζητήματα πνευματικά και καλλιτεχνικά, χωρίς να υπεισέρχεται σε προβληματισμούς φιλοσοφικής φύσεως. Κυρίως μας παρέχει εικόνα για τον τρόπο σκέψης, τις συνήθειες και τους τρόπους του Κάφκα και γενικότερα της Πράγας του 1920. Είναι μία πολύτιμη προσωπογραφία του μεγάλου συμπατριώτη του συγγραφέως και δασκάλου του. Και είναι αναμφισβήτητο ότι η μορφή του Κάφκα εξακολουθεί να γοητεύει και να προκαλεί το ενδιαφέρον μας ακόμη σήμερα ή ίσως σήμερα περισσότερο παρά ποτέ!

-*Ryan Holiday, Η δύναμη της αυτοπειθαρχίας. Πάρε τον έλεγχο βάζοντας όρια (μτφρ. Κωστής Πανσέλλης, εκδ. Μεταίχμιο, σελ. 328, ευρώ 16,60).* Το βιβλίο εντάσσεται στα εγχειρίδια αυτοβοήθειας, που είναι πολύ της μόδας στην εποχή μας, για να βοηθήσουν τους ανθρώπους στην καθημερινότητά τους αντί να τρέχουν στον ψυχολόγο. Παλαιότερα η αυτοπειθαρχία διδασκόταν στο σπίτι και το σχολείο, στα πλαίσια της ορθής και ευγενούς αστικής συμπεριφοράς. Αφρότου, όμως, επεκράτησε από τη δεκαετία του 1960 το κίνημα της «απελευθέρωσης» και κάθε πειθαρχία θεωρήθηκε καταναγκασμός, αυτά λησμο-

νήθηκαν, παρότι είναι απαραίτητα για την καλή κοινωνική συμβίωση. Ο συγγραφέας επανέρχεται, λοιπόν, σε αυτά που κάποτε ήταν αυτονόητα και μάς διδάσκει ότι, για να χαρούμε τη ζωή μας, πρέπει να ελέγξουμε πρώτα τον εαυτό μας. Ο όρος αυτός είναι αναγκαίος για την αξιοποίηση των δυνατοτήτων μας, την ειρηνική συμβίωση τόσο στο σπίτι όσο και στους χώρους εργασίας και στις προσωπικές μας σχέσεις, ενώ προειδοποιεί για τους κινδύνους της υπερβολής, των εκρήξεων και της ασυδοσίας. Διδάσκει, επίσης, τι πρέπει να προσφέρουμε στον περίγυρό μας και τι πρέπει να διατηρούμε μόνον για τον εαυτό μας, καθώς έτσι επιτυγχάνεται η ισορροπία. Και, επίσης, επισημαίνει τους κινδύνους της υπερβολικής αναλώσεως, που φέρνουν το γνωστό σύνδρομο του burn out και τις νευρώσεις. Αντλεί παραδείγματα από τη ζωή και τη διδασκαλία μεγάλων μορφών της Φιλοσοφίας και της Ιστορίας, μεγάλης και μικρής, αλλά και από τις τοπικές παραδόσεις κυρίως των ΗΠΑ, με την αναφορά σε πρόσωπα που εμείς εδώ στη Γηραιά Ήπειρο δεν γνωρίζουμε καθόλου. Αναφέρεται στον Επικουρό και σε κάποιον κάτοχο τίτλου πυγμαχίας, ως εάν ήταν ισότιμοι. Και στο ζήτημα της αυτοπειθαρχίας προφανώς υπήρξαν ισότιμοι, όπως και εκατομμύρια άλλοι απολύτως ανώνυμοι άνθρωποι, ακόμη και από την οικογένεια του καθενός!

-Σωτήρης Πατατζής, *Ο Ανεστος γυρεύει την ευτυχία* (πρόλογος Φώτος Λαμπρινός, επιλογή - επιμέλεια - επίμετρο Παναγ. Χατζημουσιάδης, Δημ. Χριστόπουλος, εκδ. Βιβλιοπαλιόν της Εστίας, σελ. 464, ευρώ 14). Στο γνωστό μικρό σχήμα της σειράς της «Νεοελληνικής Λογοτεχνίας» από τις εκδόσεις της Εστίας κυκλοφόρησε αυτή η μικρή ανθολογία διηγημάτων του Σωτήρη Πατατζή (1917-1991) αντλημένη από τις τρεις συλλογές που εξέδωσε ο ίδιος ενόσω ζούσε και βρισκόταν σε πνευματική διαύγεια (από το 1983 έχασε την επαφή του με τον γύρω κόσμο). Ο Πατατζής έγινε κυρίως γνωστός κατά το 1948 με το μυθιστόρημά του «Μεθυσμένη Πολιτεία», αφού πρώτα είχε εκδώσει δύο έτη νωρίτερα τη συλλογή διηγημάτων «Ματωμένα χρόνια». Με αυτά προσέγγισε τις μνήμες του από τη συμμετοχή του στην Αντίσταση του ΕΑΜ, ενώ ήταν ήδη ενωμοτάρχης της Χωροφυλακής. Κυρίως, όμως, άρπασε το στίγμα του στο Νεοελληνικό Θέατρο με σειρά επιτυχών έργων, όπως «Η κληρονομιά της Αγγέλικας» (χωρίς χρονολογία), «Δουλειές του ποδαριού» (1953), «Κάτω οι γυναίκες» (1962-63) και άλλα πολλά, αλλά και την απόδοση του «Δον Καμίλλο» (1958), που έγινε μεγάλη επιτυχία. Εργάστηκε μεταπολεμικά ως δημοσιογράφος και μεταφραστής, ενώ το δικό του πρωτότυπο έργο είναι πολύ περιορισμένο. Τα διηγήματα της παρούσης ανθολογικής συλλογής επιτρέπουν στους σύγχρονους αναγνώστες να γνωρίσουν έναν συγγραφέα της πρώτης μεταπολεμικής

γενιάς, που έχει παραμεριστεί, ακόμη και διότι υπήρξε πολύ ιδιαίτερος πολιτικά, τόσο ώστε οι αριστεροί να τον θεωρούν δεξιό και οι δεξιοί αριστερό.

-*Μοχάμεντ Μπουγκάρ Σαρ, Η πιο μυστική μνήμη των ανθρώπων* (μτφρ. Μίνα Πατεράκη-Γαρέφη, εκδ. Πατάκη, σελ. 560, ευρώ 20 και σε e-book 14). Ο συγγραφέας γεννήθηκε στη Σενεγάλη και ζει στη Γαλλία. Το παρόν βιβλίο του εξεδόθη εκεί το 2021 και απέσπασε τρία βραβεία εντός του αυτού έτους, το περίφημο Γκονκούρ, το Βραβείο Hennessy, αλλά και το Βραβείο Transfuge για το καλύτερο γαλλικό μυθιστόρημα. Το 2022

όταν είχε κυκλοφορήσει αυτό το φανταστικό μυθιστόρημα φανταστικού μαύρου συγγραφέως τοποθετημένο στο 1938, ο σημερινός συγγραφέας και αναγνώστης αρχίζει να αναζητεί τα ίχνη του και έρχεται αντιμέτωπος με όλο το βάρος της αποικιοκρατίας και του Ολοκαυτώματος. Από τη Σενεγάλη στη Γαλλία και από εκεί στην Αργεντινή, η περιπέτεια είναι συναρπαστική.

-*Natasha Brown, Συνάντηση* (μτφρ. Βαγγέλης Τσίμπρας, εκδ. Gutenberg/Aldina, σελ. 122, ευρώ 11). Η Βρετανίδα συγγραφέας, που γεννήθηκε το 1990, θεωρείται ως ένα από τα εντυπωσιακά ταλέντα στην πατρίδα της. Η αφηγήτρια είναι και η πρωίδα της ιστορίας. Κόρη Αφρικανών μεταναστών, δέχεται τη συνεχή πίεση της οικογενείας της: «Σπούδασε, κάνε καριέρα, αγόρασε διαμέρισμα, αγόρασε έργα τέχνης, αγόρασε την ευτυχία». «Κυρίως, όμως, να είσαι ευγενική, να αντιμετωπίζεις με ευγένεια και το εχθρικό περιβάλλον, να είσαι φρόνιμη, να σκύβεις το κεφάλι!» Με αυτήν την οικογενειακή καθοδήγηση φθάνει να γίνει υψηλόβαθμο τραπεζικό στέλεχος και να επικείται ο γάμος της με γόνο παλαιάς αστικής οικογενείας. Και τότε το αιροσδόκητο: Η ασθένεια κτυπά την πόρτα της και την αναγκάζει να εξετάσει τις επιλογές της και την πορεία της. Οι τελικές επιλογές της είναι εκείνες που υπαγορεύει η καρδιά της.

-*Αλέκος Ζούκας, Το κρώξιμο του γκιώνη* (εκδ. Βιβλιοπαλιόν της Εστίας, σελ. 184, ευρώ 14). Ο συγγραφέας (1956-2012) έζησε από παιδί τις διακρίσεις της πολιτικής, καθώς ο πατέρας του είχε ενταχθεί στον ΕΛΑΣ. Ο μικρός γιος παρνηγοριόταν ανεβάνοντας στα βουνά της περιοχής καταγωγής του στη λίμνη του Μέγδοβα και σιγά-σιγά απέκτησε γι' αυτά πραγματικών έρωτα. Άρχισε να σπουδάζει Φυσική, αλλά εγκατέλειψε τις σπουδές του χωρίς να λυπηθεί. Ασχολήθηκε με διάφορες εργασίες, για να ζήσει, και με τη συγγραφή. Το βιβλίο αποτελεί την ιστορία ενός δημοσιογράφου που αναζητεί τα ίχνη ενός παιδιού που είχε ενταχθεί στον ΕΛΑΣ και έμεινε στρατευμένος μετά την Απελευθέρωση, με αποτέλεσμα να μετασχει και του Συμμορφωτικού. Η αφήγηση αποτελεί περιπλάνηση στα ορεινά της Πίνδου και παραλλήλως στα βάθη της ανθρώπινης ψυχής και της υπάρξεως.

